

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA CZWARTA SEKCJA

SPRAWA LEWAK przeciwko POLSCE

(SKARGA nr 21890/03)

WYROK – 6 września 2007 r.

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Izba), zasiadając jako Izba składający się z następujących sędziów:

Pan N. BRATZA, *Przewodniczący*,

Pan J. CASADEVALL,

Pan G. BONELLO,

Pan K. TRAJA,

Pan S. PAVLOVSKI,

Pan J. GARLICKI,

Pani L. MIHOVIĆ, *sędziowie*

oraz Pan T.L. EARLY, *Kanclerz Sekcji*,

obradując na posiedzeniu zamkniętym 10 lipca 2007 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 21890/03) wniesionej w dniu 23 maja 2003 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na podstawie art. 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez polskiego obywatela, Pana Jerzego Lewaka („skarżący”).

2. Rząd Polski („Rząd”) reprezentowany był przez swojego pełnomocnika, pana J. Wołásiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. W dniu 14 września 2006 r. Przewodniczący Czwartej Sekcji zadecydował o zakomunikowaniu skargi Rządowi. Na mocy art. 29 § 3 Konwencji postanowiono, że meritum skargi zostanie rozpatrzone w tym samym czasie co jej dopuszczalność.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

4. Skarżący urodził się w 1965 r. i mieszka w Rejowcu Fabrycznym.

A. Domniemane złe traktowanie skarżącego

5. Faktem jest, że w listopadzie 2002 r. prokurator rejonowy w Chełmie postawiła skarżącemu zarzut rozboju z bronią w ręku. Bliżej nieokreślonego dnia w listopadzie 2002 r. sąd postanowił o zastosowaniu tymczasowego aresztowania wobec skarżącego. Skarżący przebywał jako tymczasowo aresztowany w Zakładzie Karnym w Chełmie. W związku z toczącym się przeciwko skarżącemu śledztwem prokurator rejonowy nakazała skarżącemu dostarczenie próbek osmologicznych.

6. Według skarżącego w dniu 13 marca 2003 r. został on wezwany do sali przesłuchań w Zakładzie Karnym w Chełmie, gdzie poinformowano go, że ma dostarczyć wymagane próbki. Skarżący stwierdził jednakże, iż dostarczy ich jedynie w obecności swojego adwokata. Według skarżącego, został on następnie przewrócony na ziemię oraz był kopany przez dwóch funkcjonariuszy policji i strażnika więziennego. Podczas tego zdarzenia zgubił on ponadto swój złoty naszyjnik. Skarżący zgodził się następnie dostarczyć wspomniane próbki.

7. Skarżący twierdził, że w wyniku pobicia miał siniaki na brzuchu, plecach i w okolicach pasa. Narzekał również na ból kręgosłupa.

8. W dniu 24 marca 2003 r. skarżący wniósł skargę do Prokuratury Rejonowej w Chełmie, zarzucając, iż w dniu 13 marca 2003 r. został pobity przez dwóch funkcjonariuszy policji oraz strażnika więziennego. Twierdził ponadto, że podczas owego zdarzenia skradziono mu złoty naszyjnik.

9. W dniu 24 kwietnia 2003 r. prokurator rejonowy wszczęła śledztwo. Przesłuchano skarżącego, a także dwóch funkcjonariuszy policji i strażnika więziennego, których postępowanie w trakcie wspomnianego zdarzenia stanowiło przedmiot skargi. Przesłuchano również dwóch innych funkcjonariuszy policji, którzy pracowali w sąsiednim pomieszczeniu w czasie, gdy rzekomo miało miejsce owo zdarzenie.

10. Prokurator rejonowy ustaliła, że skarżący został poinformowany, iż ma dostarczyć próbki, a w przypadku, gdyby się temu sprzeciwił, miały one zostać pobrane wbrew jego woli. Za namową funkcjonariuszy skarżący ostatecznie wyraził zgodę na pobranie próbek. Wszyscy funkcjonariusze policji potwierdzili tę wersję wydarzeń oraz zeznali, że nie użyto siły wobec skarżącego.

11. Prokurator rejonowy zebrała również inne istotne dowody w sprawie, które nie potwierdziły zarzutów skarżącego w sprawie złego traktowania. W okresie między 13 marca a 1 kwietnia 2003 r. skarżący był pięciokrot-

nie badany przez lekarza więziennego. Nie zgłosił żadnych obrażeń powstałych w związku z rzekomym złym traktowaniem oraz nie zostało stwierdzone ich istnienie przez lekarza. W dniu 27 marca 2003 r. do skarżącego wezwano ambulans gdyż skarżył się on na bóle brzucha. Skarżący nie wspomniał przy tej okazji o jakichkolwiek obrażeniach związanych z rzekomym złym traktowaniem oraz otrzymał środki przeciwbólowe.

12. W kwestii zaginięcia naszyjnika prokurator rejonowy ustaliła, że w chwili, gdy skarżący został przyjęty do zakładu karnego, nie zgłosił posiadania jakichkolwiek cennych przedmiotów. Nie zgłosił również utraty naszyjnika administracji więziennej.

13. Mając na uwadze powyższe ustalenia, w dniu 30 czerwca 2003 r. prokurator rejonowy wydała postanowienie o umorzeniu śledztwa. Uznała, że brak jest dowodów na potwierdzenie zarzutów, jakoby zostały popełnione przestępstwa napaści i kradzieży, jak twierdził skarżący.

14. Skarżący wniósł zażalenie na wspomniane postanowienie do Prokuratury Okręgowej w Lublinie. Bliżej nieokreślonego dnia prokurator okręgowy utrzymał w mocy postanowienie z dnia 30 czerwca 2003 r. oraz przekazał zażalenie skarżącego do Sądu Rejonowego w Chełmie.

15. W dniu 20 października 2003 r. Sąd Rejonowy w Chełmie utrzymał w mocy postanowienie 30 czerwca 2003 r.

16. W międzyczasie, w dniu 12 września 2003 r., prokurator rejonowy w Chełmie umorzyła śledztwo prowadzone przeciwko skarżącemu w sprawie zarzutu rozboju z bronią w rękę. Uznała, że materiały dowodowe zebrane w toku śledztwa, w tym próbki osmologiczne, nie potwierdziły, jakoby skarżący brał sprawcą owego czynu.

B. Domniemana cenzura korespondencji z Trybunałem

17. Na kopercie, w której skarżący przysłał do Trybunału swój pierwszy list z Zakładu Karnego w Chełmie, z datą 21 maja 2003 r., znajdują się stemple z napisami „ocenzurowano” i „Sąd Rejonowy w Chełmie”. Na kopercie znajduje się również stempel, który potwierdza, że administracja zakładu karnego otrzymała list skarżącego do wysyłki w dniu 23 maja 2003 r. Jednakże ze znaczka pocztowego wynika, że list został wysłany dopiero 3 czerwca 2003 r. Wydaje się również, że koperta została rozcięta, a następnie ponownie zaklejona za pomocą taśmy samoprzylepnej.

18. Na kopercie, w której skarżący przesłał do Trybunału swoją skargę z Zakładu Karnego w Chełmie, z datą 27 października 2003 r., znajdują się stemple z napisami „ocenzurowano” i „Sąd Rejonowy w Chełmie”. Na kopercie znajduje się również stempel, który potwierdza, że administracja zakładu karnego otrzymała list skarżącego do wysyłki w dniu 3 listopada 2003 r. Jednakże ze znaczka pocztowego wynika, że list został wysłany dopiero 13 li-

stopada 2003 r. Wydaje się również, że koperta została rozcięta, a następnie ponownie zaklejona za pomocą taśmy samoprzylepnej.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE

19. Właściwe prawo krajowe dotyczące cenzury korespondencji osób osadzonych zostało przedstawione w wyroku Trybunału w sprawie *Michta p. Polsce* (skarga nr 13425/02, §§ 33-39, 4 maja 2006 r.).

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 8 KONWENCJI

20. Trybunał zbadał *ex officio* zarzut naruszenia artykułu 8 Konwencji. Artykuł ten, we właściwym fragmencie, przewiduje:

„1. Każdy ma prawo do poszanowania... swojej korespondencji.

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności osób”.

A. Dopuszczalność (wyczerpanie środków krajowych)

21. Rząd twierdził, że skarżący nie wykorzystał dostępnych krajowych środków odwoławczych. Nie wniósł pozwu na podstawie artykułu 23 w związku z art. 448 kodeksu cywilnego. Na mocy tych postanowień skarżący mógłby podnieść, że poprzez cenzurę jego korespondencji z Trybunałem władze naruszyły jego dobra osobiste, pozostające pod ochroną prawa cywilnego, oraz domagać się zasądzenia zadośćuczynienia.

22. W związku z powyższym Rząd powołał się na wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 27 listopada 2006 r., w którym osadzonemu przyznano od Skarbu państwa kwotę 5000 złotych tytułem zadośćuczynienia za naruszenie tajemnicy jego korespondencji z Centralnym Zarządem Służby Więziennej i Krajowym Biurem Wyborczym. Sąd okręgowy uznał, że tajemnica korespondencji stanowi jedno z dóbr osobistych chronionych art. 23 kodeksu cywilnego, oraz że w przypadku jego naruszenia powód ma prawo do zadośćuczynienia.

23. Skarżący nie odniósł się do argumentów Rządu.

24. Trybunał zauważa, że kwestia naruszenia art. 8 Konwencji w związku z domniemaną cenzurą korespondencji skarżącego została zbadana *ex officio*. Dwa odnośne pisma zostały wysłane przez skarżącego do Trybunału i nie mógł

on być świadom faktu, że zostały one ocenzone przez władze. W tych okolicznościach nie można wymagać od skarżącego, aby wszczął postępowanie na poziomie krajowym w celu uzyskania zadośćuczynienia za domniemane naruszenie prawa do poszanowania jego korespondencji.

25. Nawet zakładając, że skarżący poskarżyłby się na cenzurę swojej korespondencji z Trybunałem, należy zauważyć, że domniemane naruszenie tajności korespondencji miało miejsce w 2003 roku, podczas gdy Rząd powołał się na wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 27 listopada 2006 r. Jakkolwiek znaczenie, jakie wspomniany wyrok mógłby mieć dla niniejszej sprawy, jest zatem pomniejszone przez fakt, że wyrok został wydany w okresie późniejszym, niż miały miejsce okoliczności sprawy (zob. np. wyrok w sprawie *V. p. Wielkiej Brytanii* [WI], skarga nr 24888/94, § 57, ETPC 1999-IX). Ponadto Trybunał zauważa, że wyrok, na który powołuje się Rząd, został wydany przez sąd pierwszej instancji. Brak jest oznak, iż owa sprawa była rozpoznana ponownie przez sądy wyższych instancji, oraz iż jest on prawomocny.

26. Z powyższych względów wnioszek Rządu o uznanie skargi za niedopuszczalną, w związku z niewyczerpaniem środków krajowych, musi zostać oddalony.

27. Trybunał zauważa, że niniejsza skarga nie jest oczywiście bezzasadna w rozumieniu art. 35 § 2 Konwencji. Zauważa ponadto, że skarga nie jest niedopuszczalna z innych powodów. Skarga musi zostać zatem uznana za dopuszczalną.

B. Meritum

1. Istnienie naruszenia

28. Trybunał zauważa, że na kopercie, w której został przesłany do Trybunału z Zakładu Karnego w Chełmie pierwszy list skarżącego, sporządzony w dniu 21 maja 2003 r., znajdują się dwa stemple z napisami „ocenzurowano” oraz „Sąd Rejonowy w Chełmie”. Podobne stemple zawiera koperta, w której przesłano do Trybunału z Zakładu Karnego w Chełmie skargę skarżącego z dnia 27 października 2003 r. Wydaje się, że obie koperty zostały otwarte, a następnie zaklejone taśmą samoprzylepną.

29. Trybunał uznaje, że nawet jeśli na samych listach brak jest oddzielnych stempli, to istnieje znaczne prawdopodobieństwo, iż koperty zostały otwarte przez krajowe władze. Trybunał wielokrotnie uznawał, iż tak długo, jak polskie władze będą kontynuować praktykę oznaczania listów osób osadzonych stemplem z napisem „ocenzurowano”, Trybunał będzie zmuszony zakładać, że owe listy zostały otwarte, a ich treść przeczytana (zob. wyroki w sprawach *Matwiejczuk p. Polsce*, skarga nr 37641/97, § 99, 2 grudnia 2003 r. oraz *Pisk-Piskowski p. Polsce*, skarga nr 92/03, § 26, 14 czerwca 2005 r., *Micha*

p. *Polsce*, skarga nr 13425/02, § 58, 4 maja 2006 r.). Z powyższego wynika, iż w przypadku obu listów skarżącego miało miejsce „naruszenie” prawa do poszanowania korespondencji gwarantowanego w art. 8 Konwencji.

2. *Kwestia, czy naruszenie było „przewidziane przez ustawę”*

30. Rząd nie przedstawił konkretnej podstawy prawnej w ustawodawstwie krajowym dla wspomnianego naruszenia. Trybunał zauważa, że naruszenie miało miejsce dwukrotnie w czasie, gdy skarżący był tymczasowo aresztowany lub odbywał karę pozbawienia wolności.

31. Trybunał zauważa, że zgodnie z art. 214 kodeksu postępowania karnego, osoby tymczasowo aresztowane powinny korzystać z tych samych praw, co osoby skazane prawomocnym wyrokiem. W rezultacie zakaz cenzury korespondencji z Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, zawarty w art. 103 kodeksu postępowania karnego, który wyraźnie odnosi się do osób skazanych, miał również zastosowanie do osób tymczasowo aresztowanych (zob. wyroki w sprawach *Michta p. Polsce*, skarga nr 13425/02, § 61, 4 maja 2006 r., *Kwiek p. Polsce*, skarga nr 51895/99, § 44, 30 maja 2006 r.). Cenzura ostatnich dwóch listów skarżącego do Trybunału była niezgodna z prawem krajowym. W efekcie naruszenie w niniejszej sprawie nie było „przewidziane przez ustawę”.

32. Mając na uwadze powyższe stwierdzenie, Trybunał uznaje, że nie jest konieczne zbadanie, czy pozostałe wymogi ustępu 2 art. 8 Konwencji zostały spełnione. W rezultacie Trybunał stwierdza, że miało miejsce naruszenie art. 8 Konwencji.

II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 3 KONWENCJI

33. Skarżący zarzucał złe traktowanie przez funkcjonariuszy policji i strażnika więziennego podczas pobierania próbek osmologicznych. Twierdził również, że podczas tego zdarzenia utracił złoty naszyjnik. Skarżący nie powołał się na żadne postanowienie Konwencji. Trybunał uznaje, że jego skarga powinna zostać rozpatrzona w odniesieniu do art. 3 Konwencji.

34. Trybunał zauważa, że w dniu 24 marca 2003 r. skarżący wniósł skargę przeciwko domniemanym sprawcom, a prokurator rejonowy wszczęła śledztwo. Prokurator przesłuchała skarżącego oraz funkcjonariuszy policji, którzy zaprzeczyli, jakoby skarżący był bity. Prokurator ustaliła, że między 13 marca a 1 kwietnia 2003 r. skarżący był pięciokrotnie badany przez lekarza więziennego i nie zgłosił żadnych obrażeń. Brak jest dokumentów medycznych potwierdzających istnienie obrażeń rzekomo poniesionych przez skarżącego. Następnie, postanowieniem z dnia 30 czerwca 2003 r., prokurator rejonowa umorzyła śledztwo przeciwko funkcjonariuszom policji oraz strażnikowi więziennemu z powodu braku dowodów. W dniu 20 października 2003 r. sąd rejonowy utrzymał w mocy owo postanowienie.

35. Mając na względzie ustalenia władz krajowych, Trybunał uznaje, że skarżący nie udowodnił swojej skargi z art. 3 Konwencji. Co do materialnoprawnego aspektu art. 3 Konwencji, nie jest możliwe ustalenie, czy skarżący został poddany traktowaniu zakazanemu przez owo postanowienie. Odnosnie do aspektów proceduralnych Trybunał zauważa, że władze krajowe przeprowadziły szybkie, niezależne i skuteczne śledztwo. Wzięto pod uwagę wszystkie dostępne dowody. W efekcie uznano, iż brak jest dowodów, jakoby skarżący został poddany złemu traktowaniu. Biorąc pod uwagę wymogi proceduralne art. 3 (zob. wyroki w sprawach *Labita p. Włochom* [WI], skarga nr 26772/95, § 131, ETPC 2000-IV oraz *Dzwonkowski p. Polsce*, skarga nr 46702/99, §§ 61-62, 12 kwietnia 2007 r.), Trybunał uznaje, że w śledztwie nie wystąpiły zauważalne uchybienia.

36. W rezultacie, należy uznać, że ta część skargi jest oczywiście bezzasadna i powinna ona zostać odrzucona zgodnie z art. 35 §§ 3 i 4 Konwencji.

III. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

37. Art. 41 Konwencji stwierdza:

„Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

38. Skarżący domagał się 33000 złotych z tytułu szkody niematerialnej.

39. Rząd twierdził, że roszczenia skarżącego były wygórowane. Domagał się od Trybunału uznania, że samo stwierdzenie naruszenia art. 8 Konwencji stanowi wystarczające zadośćuczynienie, lub przyznania zadośćuczynienia w wysokości podobnej do tej, która zasądzana jest w podobnych sprawach oraz biorąc pod uwagę krajowe warunki ekonomiczne.

40. Trybunał uznaje, że skarżący poniósł szkodę niematerialną, która nie byłaby wystarczająco zrekompensowana poprzez stwierdzenie naruszenia art. 8 Konwencji. Mając na względzie okoliczności sprawy, Trybunał zasądza na rzecz skarżącego 500 euro.

B. Koszty i wydatki

41. Skarżący nie przedstawił żadnych żądań w kwestii zwrotu kosztów i wydatków.

C. Odsetki

42. Trybunał uznaje za właściwe, aby odsetki w razie zwłoki zostały ustalone w oparciu o marginalne stopy kredytowe Europejskiego Banku Centralnego plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* skargę w sprawie cenzury korespondencji skarżącego za dopuszczalną oraz pozostałą część skargi za niedopuszczalną;
2. *Uznaje*, że miało miejsce naruszenie art. 8 Konwencji;
3. *Uznaje*, że
 - (a) pozwane państwo ma wypłacić skarżącemu, z tytułu szkód niemajątkowych, w ciągu trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się prawomocny, zgodnie z art. 44 § 2 Konwencji, 500 (pięćset) euro, które będą przeliczone na polskie złote według kursu z dnia uregulowania należności, plus jakikolwiek podatek, jaki może być pobrany;
 - (b) od upływu wyżej wymienionych trzech miesięcy do dnia uregulowania należności zwykle odsetki będą płatne od powyższej kwoty po kursie równym marginalnej stawce kredytowej Europejskiego Banku Centralnego z okresu zwłoki plus trzy punkty procentowe;
4. *Oddala* pozostałe roszczenia skarżącego o zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie 6 września 2007 r., zgodnie z art. 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

T.L. EARLY
Kancelarz

NICOLAS BRATZA
Przewodniczący